

Rapport 2022:07

Kartläggning av stadigvarande boende för våldsutsatta i Dalarnas län

Rapportnamn:

Insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende – kartläggning i Dalarnas län.

Omslagsbild

Nyckelring med ett hus som hänge.

Foto

Mostphotos

Utgiven av

Länsstyrelsen i Dalarnas län, mars 2022.

Rapportnummer

2022:07

Diarienummer

801-10852-2021

Ingår i serien Rapporter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, ISSN

1654-7691

Rapporten kan laddas ner från Länsstyrelsens webbplats
www.lansstyrelsen.se/dalarna/publikationer

Innehållsförteckning

Inledning	1
Genomförande	2
Särskilda förutsättningar och behov i länet	2
Kommuners tillgång till skyddat boende.....	2
Kommunernas insatser	3
Insatser för att hjälpa våldsutsatta att ordna stadigvarande boende	3
Insatser från andra aktörer	4
Boendeinsatser till den som utsatt närstående för våld	5
Samverkan	6
Hinder och utmaningar i arbetet	7
Framgångsfaktorer och goda exempel	8
Länsstyrelsens avslutande kommentarer	9

Inledning

I juni 2021 fick länsstyrelserna i uppdrag av regeringen att kartlägga kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har gjort en regional kartläggning, denna rapport, som underlag till den nationella rapporten. Länsstyrelsen i Västerbottens län har samordnat länsstyrelsernas arbete med att kartlägga kommuners arbete och insatser samt utmaningar i frågan om stadigvarande boende för våldsutsatta personer.

Genomförande

Länsstyrelsen Dalarna valde att använda kvalitativa intervjuer som metod i kartläggningen av kommunala insatser för att hjälpa våldsutsatta personer att ordna stadigvarande boende. Intervjuerna genomfördes med enhetschefer för individ- och familjeomsorgen eller handläggare. Samordnare på två kvinnojourer i länets större kommuner intervjuades också. Syftet med metoden var att inhämta information för att få en helhetsbild av rådande läge. Alternativet att genomföra intervjuer i fokusgrupper valdes bort på grund av svårigheter att med kort varsel bilda representativa grupper. För att möjliggöra för fler kommuner att inkomma med information skapades en enkät. Samtliga femton kommuner gavs möjlighet att delta i kartläggningen. Totalt deltog nio kommuner, varav sex valde att delta på intervju och tre kommuner valde att svara på enkäten. Samtliga respondenter fick underlag inför intervjun i form av information om uppdraget samt temaområden för intervjufrågorna.

Särskilda förutsättningar och behov i länet

Dalarna består av femton kommuner. År 2017 bodde 285 000 invånare i länet. Dalarna är ett geografiskt stort län med stora avstånd mellan kommunerna. Tretton av femton kommuner har färre än 30 000 invånare, varav tre kommuner har färre än 10 000 invånare. Falu och Borlänge kommun har tillsammans ca 110 000 invånare och är därmed Dalarnas största kommuner¹. En särskild förutsättning att ta i beaktan i denna kartläggning är kommunernas storlek, de geografiska avstånden och att förutsättningarna till följd av detta varierar för arbetet inom området mäns våld mot kvinnor.

Kommuners tillgång till skyddat boende

Samtliga nio svarande kommuner beskriver en enkelhet i att hitta skyddade boenden. Tillgången upplevs som god vilket gör det möjligt att matcha individer och målgruppers olika behov. Kartläggningen visar att kommunerna i stor utsträckning köper platser av andra aktörer utanför sin egen kommun, inte heller sällan utanför länet. Ett par kommuner i Dalarna har upprättat avtal med kvinnojourer i länet men de flesta har inte det. Majoriteten av de intervjuade kommunerna har inga ramavtal med skyddade boenden utan gör direktupphandlingar inför varje placering. Fyra av nio svarande kommuner beskriver att det finns gott om boenden men att kvalitén

¹ **Samverkan med kommunerna - Region Dalarna**

på boenden varierar då skyddade boenden idag inte kontrolleras i den utsträckning som önskas. I en kommun håller man intervjuer med de aktuella boendena inför placering och samråder även med andra kommuner kring deras erfarenheter av det aktuella boendet. På detta sätt har kommunen en referens inför en placering. En av kommunerna har krav på att en socionom ska finnas på det aktuella skyddade boendet inför placering, detta för att den stödsökande ska få professionellt samtalsstöd under sin placering.

Den målgrupp som beskrivs som utmanande att finna skyddsplaceringar till är kvinnor i ett pågående missbruk. Denna utmaning delas av samtliga nio kommuner. Kommunerna uppger att anledningarna till att skyddade boenden inte tar emot kvinnor i pågående missbruk är flera, bland annat befaras en ökad säkerhetsrisk för andra boenden, samt ökad risk för att det skyddade boendet skall röjas. Bristande kunskap om missbruk, abstinens och avgiftning hos personalen som i sin tur bidrar till sämre stöd till den stödsökande i missbruk. Två av nio kommuner beskriver utmaningar i att finna skyddade boenden för våldsutsatta som har djur. Fyra av nio svarande kommuner ser även utmaningar i att finna skyddade boenden till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Ärendena beskrivs som komplexa och man finner det svårt att göra en skyddsbedömning då den stödsökande oftast behöver skyddas från fler än en våldsutövare. Samtidigt visar SKRs (Sveriges kommuner och regioners) kartläggning av socialtjänstens insatser (2021) att mer än hälften av kommunerna i Dalarna funnit placeringar med kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck. De svarande kommunerna uppskattade att de haft mellan 1-20 ärenden under loppet av fyra år, 2016-2020². Ytterligare en målgrupp som beskrivs som utmanande att finna skyddade boenden till är stödsökande med funktionshinder.

Kommunernas insatser

Insatser för att hjälpa våldsutsatta att ordna stadigvarande boende

De insatser som kommunerna i intervjuer beskrivit att de genomfört är placeringar på skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor med eller utan barn, tillfälligt boende, erbjudan om jourlägenheter, stöd vid byte av bostadsort och stöd till boende inom kommunen som har förtur. Åtta av nio intervjuade kommuner i kartläggningen har uppgett att de har ett samarbete med bostadsbolag i respektive kommun. Sju av dessa åtta uppger att de våldsutsatta har förtur i bostadskoerna i respektive kommun, samtidigt som det beskrivs att majoriteten av bostadsbolagen ställer samma typ av krav för bostad som för en som inte är våldsutsatt. Detta bidrar till att den

² **Kartläggning av socialtjänstens insatser I SKR, 2021**

ekonomiska problematiken hämmar möjligheten för den våldsutsatta att få till ett förstahandskontrakt och därmed ett stadigvarande boende. Två av nio svarande kommuner arbetar med socialt bostadskontrakt med lokala hyresvärdar som de samverkar med. Bostadsbristen påverkar förturen till ett stadigvarande boende för den våldsutsatta trots det nära samarbetet varje kommun har upparbetat med lokala hyresvärdar. SKR:s kartläggning visar även att mer än hälften av de femton kommunerna i Dalarna tillhandahåller egna jourlägenheter. Dessa jourlägenheter är särskilt avsedda för våldsutsatta personer och syftar till att användas under en tidsbegränsad period. Fyra kommuner uppgav att de haft mellan 21-100 placeringar under loppet av fyra år, 2016–2020. Jourlägenhet kan beviljas när boendesituationen inte går att lösa på något annat sätt, där behov av boende finns efter avslutad placering på skyddat boende³.

Kommunerna beskriver att det görs individuella behovsbedömningar inför varje insats och menar att de därför inte upplevt skillnader i att hitta stadigvarande boenden i målgrupperna. Samtidigt beskriver kommunerna att de våldsutsatta som har ett pågående missbruk eller en funktionsnedsättning är desto svårare att finna stadigvarande boende till. En mindre kommun beskriver i intervjun att när det kommer till våldsärenden behöver de oftast placera utanför sin egen kommun, där problem uppstår med anledning av att det inte finns ett välfungerande samarbete kommuner emellan i länet för att ordna stadigvarande boende. Kartläggningen har sökt svar på hur kommunernas arbete sett ut gällande att bevilja bistånd utifrån 2a kap 8 § SoL. Två av nio svarande kommuner uppgav att det fungerat väl och att det i de flesta fall handlat om våldsutsatta som kommit till dem från kommuner i andra län och sökt boende. I de fallen har aktuell kommun beviljat ansökan enligt 2a kap 8 § SoL. Fem av de intervjuade kommunerna har dock svarat att detta inte varit aktuellt men att det inte skulle vara ett bekymmer. Två kommuner har uppgett att de saknar kännedom om dessa ärenden.

Insatser från andra aktörer

Majoriteten av de intervjuade kommunerna uppger att de privata aktörerna, det vill säga de skyddade boendena, har fått i uppdrag att hjälpa den våldsutsatta att bland annat söka ett stadigvarande boende. Skyddsplaceringar sker ofta utanför Dalarna och de skyddade boendena har större möjligheter att hjälpa den våldsutsatta att komma i kontakt med de lokala hyresvärdarna som finns på placeringsorten. De intervjuade kvinnojourerna i denna kartläggning instämmer i att de är ett stöd när det kommer till att söka stadigvarande boende. Stödet med att söka stadigvarande boende kan se ut på olika sätt, allt ifrån att bistå med

³ **Kartläggning av socialtjänstens insatser I SKR, 2021**

kontaktuppgifter till lokala hyresvärdar till att vara ett stöd i kontakten med hyresvärderna och vid behov vara referens för den stödsökande.

Boendeinsatser till den som utsatt närstående för våld

Sju av nio kommuner har uppgett att de inte har särskilda boendeinsatser för våldsutövaren. Enligt SKR:s kartläggning av socialtjänstens insatser (2021) svarade nio av femton kommuner i Dalarna nej på frågan om de tillhandahållit boendeinsatser för våldsutövare under perioden 2016–2020. Tre kommuner svarade ja, varav en svarade att de har gjort en lokal variant. Samtliga uppgav att de haft mellan 1–20 placeringar under denna tidsperiod⁴. Samtliga nio kommuner beskriver svårigheter i att arbeta med våldsutövare på grund av att de ofta inte vill ha socialtjänstens hjälp. Kommunerna beskriver en avsaknad av vägledning för hur de ska kunna tillämpa sådana insatser och en vilja av att få till sig metoder och tillvägagångssätt för att arbeta med våldsutövare.

⁴ **Kartläggning av socialtjänstens insatser I SKR, 2021**

Samverkan

I intervjuerna beskriver kommunerna att den interna samverkan fungerar väl, särskilt i de ärenden där barn är inblandade. Åtta av nio kommuner har ett samarbete med andra aktörer som lokala hyresvärdar.

Samverkansformerna varierar från kommun till kommun. Två av nio kommuner beskriver en samverkan med respektive kommuns vård och omsorg för individuella lösningar, två andra beskriver att de har nära samverkan med kvinnojourer i sin egen eller närliggande kommun.

Majoriteten av de intervjuade kommunerna beskriver ett välfungerande samarbete med skyddade boenden utanför länet. Sju av nio intervjuade kommuner uppger däremot att de har väldigt lite eller ingen samverkan med andra kommuner inom området mäns våld mot kvinnor. En av kommunerna beskriver att det inte är själva insatserna som är bekymmersamt men att det brister i samverkan när det kommer till att finna stadigvarande boenden. Kommunerna finner svårigheter i att ta över en annan kommuns ärende främst med anledning av den rådande bostadsbristen trots förturen hos hyresvärdarna.

De intervjuade kvinnojourerna i denna kartläggning beskriver en god och strukturerad samverkan med sin egen kommun. Däremot visar kartläggningen en avsaknad av samverkan mellan kvinnojourer i, liksom utanför länet. I intervjuerna uttrycks en önskan om att kvinnojourer kunde ses mer som en resurs och att kommunerna kunde hänvisa våldsutsatta till dem för stöd.

Hinder och utmaningar i arbetet

Kartläggningen redogör för ett par gemensamma utmaningar hos kommunerna i Dalarna för att hjälpa våldsutsatta individer, med eller utan barn, att ordna stadigvarande boenden. Kommunerna placerar majoriteten av gångerna utanför sin egen kommun, inte sällan utanför länet, utifrån skyddsaspekten. För att ta hänsyn till den fortsatta skyddsaspekten bedöms många gånger att den stödsökande i våldsärenden inte kan flyttas hem till hemkommunen och behöver hjälp med att ordna stadigvarande boende i den skyddsplacerade kommunen eller i en annan kommun. Detta utgör en stor utmaning för den placerande kommunen, då samverkan och kontakter med andra kommuner brister. De intervjuade kommunerna hänvisar ofta till att det beror på bostadsbristen i första hand. I intervjuerna framgår även utmaningen i att varje kommun är skyldig att kvalitetssäkra det skyddade boendet de upphandlar och att detta är tidskrävande och svårt för många kommuner. Regeringens förslag att IVO tar över ansvaret för tillsyn av skyddade boenden skulle underlätta för kommunerna vid skyddsplaceringar.

Framgångsfaktorer och goda exempel

Mora kommun beskriver i sin intervju en upparbetad samverkan med det kommunala bostadsbolaget som har det största bostadsbeståndet i kommunen. Samarbetet har varit etablerat i cirka 20 år. Bostadsbolaget och Mora kommun har upprättat ett skriftligt avtal som reglerar samverkansformen och ärendegången när förturssystemet behöver användas i ett ärende. I de fall där den stödsökandes ekonomi är ett hinder för ett förstahandskontrakt kan en lösning vara att kommunen står på kontraktet till en början. Mora kommun förklarar att en dialog kring varje ärende är utgångspunkten där båda parter får lyfta sina hinder och möjligheter och mötas i en lösning, varje ärende som har varit aktuellt har ordnats med en stadigvarande bostad. Bostadsbolaget har genom socialförvaltningens kvinnofridssamordnare som kommunen samarbetar med gått utbildning i vad våld i nära relation är och hur en våldsutsatt individ påverkas. Mora kommun menar att denna kunskapshöjning för förbättrad förståelse är en förutsättning för den goda samverkan i att ordna ett stadigvarande boende för kommunens våldsutsatta. Kommunen ser också att fler aktörer behöver ha kunskap och information om våld i nära relation för att kunna stödja målgruppen i andra avseenden. Vetskapen om att de bidrar till ett viktigt arbete är en förutsättning för samverkan och det bidrar till faktorn att med att gå med vinst, minskar.

Länsstyrelsens avslutande kommentarer

Majoriteten av de intervjuade kommunerna har beskrivit sin lokala samverkan mellan sina enheter samt privata aktörer som god. Att finna skyddade boenden för placeringar inom länet men framför allt utanför länet lyfts som oproblematiskt även om det många gånger innebär ett gediget arbete av handläggarna att söka kunskap och referenser inför varje placering. Samtidigt visar kartläggningen tydligt att det finns ett stort behov av strukturerad samverkan på regional nivå, både när det kommer till att inhämta kunskap och kompetens men även när det kommer till att hjälpa varandra att hjälpa våldsutsatta att hitta stadigvarande boendelösningar. Ett förslag som nämnts i kartläggningen är att få nationell hjälp med samverkan, både på lokal och regional nivå, där man bland annat låter kommunerna inventera och avsätta bostäder för varandra att nyttja.

Kartläggningen visar att de intervjuade kommunerna svarat på frågorna gällande tvärperspektiven med försiktighet. Några av målgrupperna har belysts i denna kartläggning men i princip samtliga kommuner har uppgett att de gör individuella bedömningar inför placeringar och att det därmed är svårt att problematisera målgruppernas eventuella behov när det kommer till exempelvis hbtqi. Sammanfattningsvis visar denna kartläggning en gemensam bild av kommunernas insatser till att ordna stadigvarande boende för våldsutsatta, med eller utan barn. Kartläggningen visar att kommunerna har varierade förutsättningar för arbetet med mäns våld mot kvinnor, samtidigt som de hinder som beskrivits är samstämmiga. Kartläggningen visar tydligt att samverkan i länet behöver utvecklas för att insatserna ska kunna tillämpas på bästa sätt.

